

Indst. S. LIII.

(1917).

Indstilling fra militærkomiteen angaaende vaabenøvelserne i 1917 for aarsklassen 1917 i 1.—5. divisions infanteri.

(St. prp. nr. 24).

Til Stortinget.

I propositionen foreslaaes, at aarsklassen 1917 i 1ste—5te divisions infanteri i 1917 paalægges 180 dages sammenhængende tjeneste, hvorved de skal avtjene vaabenøvelsene 1917 (120 dage), 1918 (30 dage) og 1919 (30 dage).

Av disse 180 dage skal mindst 60 dage foregaa som rekrututdannelse paa de vanlige ekserserpladser, hvorefter avdelingene indgaaer i nøitralitetsvernet, hvor de er forutsat git fortsat utdannelse.

Efter at ha utført ovennævnte 180 dages tjeneste er det meningen, at disse mandskaper skal tjenstgjøre yderligere i 60 dages nøitralitetstjeneste, hvilket ikke regnes som vanlige vaabenøvelser. De vil saaledes faa ialt 8 maaneders sammenhængende tjeneste i 1917—1918.

Den tilbakestaaende regimentssamling, som ordinært skulde avtjenes i 7de tjenestear, foreslaaes avgjort i 4de tjenestear i likhet med, hvad der er bestemt for gardens mandskaper.

Mandskaper av ældre aarsklasser, som skal indkaldes til rekrutskole i 1917, forut-

sættes med hensyn til tjenesten at skulle følge rekrutaarsklassen 1917.

Departementet forutsætter, at rekrutavdelingene i størst mulig utstrækning skal indgaa i de ordinære regimentssamlinger i 1917.

Det opplyses, at ved den foreslaaeede ordning vil nøitralitetsvakttjenesten kunne bestrides uten ekstraordinær indkaldelse av ældre mandskaper indtil mai 1918 under forutsætning av, at der ikke indtræder væsentlige forandringer i den krigspolitiske situation.

Det anføres i propositionen, at hvis forslaget ikke vinder Stortingets bifald maa der indkaldes ældre mandskaper i et tilsvarende antal til nøitralitetsvakt, hvilket vil medføre en betraktelig større merutgift end beregnet paa grund av familietillægget og de med ombytte av avdelinger hver maaned forbundne transportomkostninger.

Da det i disse dyre tider kan føles særlig trykkende for dem, som er familieforsørgerne at være indkaldt til 8 maaneders tjeneste i et træk, finder departementet, at det for saadanne mandskaper bør være en frivillig

ak, om de skal avgjøre tjenesten som i propositionen foreslaat.

Der forutsættes dog, at de iethvertfald skal avgjøre 120 dage av sin tjenestepligt i 1917 ved 90 dages rekrutskole sammen med sin aarsklasse og om mulig 30 dages regimentssamling eller 30 dages fortsatt tjeneste sammen med rekruttene.

Forslaget angaaende ordningen av vaabenøvelserne og nøitralitetstjenesten i 1917 har været oversendt divisionerne til uttalelse. Samtlige 5 divisioner har bestemt fraraadet den foreslaaede ordning med 8 maaneders sammenhengende tjeneste (+ 1 regimentssamling i 4de tjenesteaar) og derav at anvende kun 2 maaneder til rekrututdannelse og de øvrige 6 maaneder til nøitralitetstjeneste.

Efterat ha mottat disse uttalelser har derpaa kommanderende general i skrivelse av 28de november 1916 (jfr. nedenfor) fundet at maatte foreslaa en anden ordning, hvorved samtlige infanteriavdelinger i de 5 sydlige divisioner fuldt feltdopsat indkaldes til ekstraordinær tjeneste i tørt paa 30 à 45 dage.

Departementet er enig med komm. general i, at det sidste forslag er at foretrække, hvis der alene skal tages hensyn til avdelingenes militære utdannelse. For avdelingenes krigsberedskap vilde det utvilsomt være av betydning at faa den ekstraøvelse, som det sidste forslag indebærer.

Departementet finder imidlertid ikke at kunne se bort fra den økonomiske side av saken og har regnet ut, at den først foreslaaede ordning vil bli ca. kr. 4 615 000,00 billigere, hvad ekstraavgifter angaar.

Komm. general sees i den forannævnte skrivelse av 28de november 1916 bl. a. at anføre, at man i de forløpne aar, hvori krigen har været, i stor utstrækning har anvendt rekrutter og ekserserende avdelinger til nøitralitetstjeneste. Denne ordning har været anvendt efter henstillen fra regjeringen, uagtet man har været fuldt opmerksom paa, at mandskaper, der har utført denne nøitralitetstjeneste, ikke har faat den utdannelse som de

øvrige mandskaper ved avdelingene. Denne ordning har selvfølgelig medført, at hærens feltdygtighet er blit nedsat.¹⁾

For enkelte avdelinger har man i 1916 helt maattet indstille regimentssamlingene for at anvende regimenternes bataljoner til bataljonsvis nøitralitetstjeneste. Det er en selvfølge, at disse regimenters brukbarhet i felt i betydelig grad herved er blit nedsat¹⁾, idet den vaktstjeneste avdelingene maa utføre i liten eller ingen grad gir anledning til at drive rationelle øvelser, og den utdannelse avdelingene under regimentssamlingene skulde faa i bataljons eller regimentsforband, er faldt bort.

I Stortinget har det gjentagne ganger været fremholdt, at man til nøitralitetsvernet skulde anvende ekserserende avdelinger og det er fordi man loyalt har bøiet sig for disse uttalelser og beslutninger, at man har gaat saa langt, som man hittil har gjort.

Komm. general finder imidlertid, at man ikke længer kan fortsætte paa denne maate, hvis man vil ha et effektivt forsvar¹⁾.

Man maa sørge for at den korte øvelses-tid der er levnet befalet til at utdanne sine avdelinger, lades ubeskaaret, og man maa absolut adskille tjenesten og utdannelsen under de aarlige vaabenøvelser fra tjenesten under nøitralitetsvernet; hvis ikke vil hærens effektivitet end yderligere bli nedsat.

Skulde man, som i Stortinget uttalt, følge den vei at man mest mulig skal anvende regimentssamlingene til nøitralitetstjeneste, vil forholdet bli at regimentssamlingene ganske vil ophøre i 1917 for samtlige infanteriets avdelinger i de 5 sydlige divisioner.

Komm. general maa paa det bestemteste fraraade, at der træffes nogen beslutning om en saadan anvendelse av vore ekserserende infanteriavdelinger.¹⁾

¹⁾ Uthævet her.

Komiteens flertal, formanden, Michelet, Sparre, Sæland og Wehring skal bemerke:

Kommanderende general sees med støtte av de 5 divisionsgeneraler at fraraade den av departementet foreslaaede ordning med at la aarets rekrutter utføre 8 maaneders sammenhengende tjeneste (+ 1 regimentssamling i 4de tjenesteaar) og derav at anvende kun 2 maaneder til rekrututdannelse og de øvrige 6 maaneder til nøytralitetstjeneste.

Kommanderende general uttaler, at hærens feltdygtighet er blit nedsat ved, at man hittil under krigen i stor utstrækning har anvendt rekrutter og ekserserende avdelinger til nøytralitetstjeneste. Generalen anfører, at man ikke længere kan fortsætte paa denne maate, hvis man vil ha et effektivt forsvar, og at man absolut maa adskille tjenesten og utdannelsen under de aarlige vaabenøvelser fra tjenesten under nøytralitetsvernet, hvis man ikke yderligere vil nedsætte hærens effektivitet.

Det maa heller ikke lates ut av betraktning — som ogsaa av kommanderende general berørt — at den av departementet foreslaaede ordning med at anvende ekserserende avdelinger fra Østlandet til tjeneste ved Kristiansand og Bergen medfører den ulempe, at avdelingene og deres befal i tilfælde av mobilisering vil være fraværende fra sine distrikter og herved vil avdelingernes mobilisering vanskeliggjøres og forsinkes.

Under henvisning til foranstaaende finder flertallet det ikke tilraadelig under de nuværende forhold at kunne gaa med paa den i propositionen foreslaaede ordning av vaabenøvelsene for aarets rekrutter i 1ste—5te divisions infanteri, men maa slutte sig til kommanderende generals forslag om, at feltopsatte avdelinger i de 5 sydlige divisioner turvis indkaldes ekstraordinært til bestridelse av den nødvendige nøytralitetsvaktstjeneste, og at utdannelsen av aarets rekrutter foregaar paa ordinær maate.

Flertallet gaar ut fra, at der ved avdelingernes indbeordning til nøytralitetsvernet tages hensyn til arbeidskraften ved de forskjellige næringsveier saaledes, at bl. a. landbefolkningen i størst mulig utstrækning fritages for indbeordning i aannetiderne.

Denne ordning av nøytralitetstjenesten vil paa kommende termins budget medføre en merutgift av ca. 3,3 mill. kroner i forhold til den ordning, som foreslaaes i propositionen.

Naar hensees til de betydelige fordele, en saadan ordning rent forsvarsmæssig byder, og i betragtning av de summer, som forøvrig i denne tid maa anvendes for at styrke vårt forsvar, finder flertallet, at denne merutgift ikke bør stille sig hindrende iveien for en rationel anordning saavel av rekrutternes utdannelse som av tjenesten ved nøytralitetsvernet.

Skulde flertallets forslag ikke vinde Stortingets bifald, vil flertallet fremholde nødvendigheten av, at nøytralitetstjenesten for de rekrutter, som iaar ikke faar anledning til at gjennomgaa en ordinær regimentssamling, maa bli forkortet saa meget, at de tilpligtes — foruten i 4de tjenesteaar — at gjennomgaa en ordinær regimentssamling ved eget regiment i 1918.

Komiteens medlemmer Braut og Heje slutter sig til propositionen.

Komiteens medlem Mjøen kan ikke stemme for flertallets indstilling, dels fordi det vil medføre en ekstraordinær utgift paa kr. 5 880 000,00, og dels fordi denne ordning vil føre til, at 42 bataljoner av infanteriet der ved vil faa noget over dobbelt saa megen tjeneste, som de ordinært skal ha.

Departementet hadde ifjor utarbeidet en plan, hvorefter rekrutternes 90 dage fordeltes saaledes, at de efter 48 dages rekruttskole benyttedes de resterende 42 dage i nøytralitetsvernet samt avtjente to regimentssamlinger videre som nøytralitetsvern. Iaar foreslaar departementet 60 dage rekruttskole og derpaa 6 maaneder i nøytralitetsvernet, med en utgift, utenom de ordinære, paa kr. 1 265 000,00.

Jeg vilde foretrukket en ordning, som av mig foreslaat saavel i 1915 som i 1916, nemlig ordinære bataljonsamlinger, turvis med én maanedes mellomrum, i vedkommende nøytralitetsavsnit. Det sees, at divisionerne og kommanderende general iaar har foreslaat fuldt feltopsatte avdelinger i vedkommende nøytralitetsavsnit — altsaa noget lignende — men som ekstraordinær tjeneste i 30 à 45 dage. Jeg maa forbeholde mig at opta mit forslag fra før. Utgifterne efter dette

forslag kræver ingen ekstrabevilgning, men bestrides av det ordinære hær budget.

Idet jeg angaaende begrundelsen av forslaget henviser til indstilling S. nr. 191 for 1915, St. tid. pag. 2380 samt St. tid. pag. 905 for 1916 skal jeg, da det av dokumenterne fremgaar, at mit forslag har været misopfattet derhen, at bataljonerne skulde drive vakt-tjeneste, saaledes at de ordinære øvelser vilde lide, paany faa fremholde, at forudsætningen er og har været, at bataljonerne skulde drive sine ordinære øvelser paa nærmeste øvelses-plads. Men de vil dog paa kort varsel kunne være forhaanden og derved tjene som nøitralitetsvern.

Bataljonerne skal altsaa drive ordinære øvelser, og ingen vil vel paastaa, at en bataljonssamling paa Gimlemoen eller Ulven behøver at være mindre lærerik end f. eks. paa Gardermoen eller Terningmoen. Tvertimot, det er netop oplærende for baade befal og mandskap at faa sine opgaver i nyt og ukjendt terræng og ikke altid under de samme vante forhold. Det er som før likeledes min forudsætning, at der blev 6 à 8 dages felttjeneste-øvelser for divisionerne, til gjengjæld for at der efter mit forslag ikke blir øvelser i samlet regiment.

Mit forslag gaar altsaa ut paa:

»At feltopsatte avdelinger i de 5 sydlige divisioner efter 15de mai 1917 turvis indkaldes, med 30 dages mellemrum, til ordinære bataljonssamlinger i nærheten av vedkommende nøitralitets-avsnit.«

Subsidiært forbeholder jeg mig at stemme med mindretallet (Braut og Heje), som slutter sig til propositionen. Nu iaar blir hensynet til arbejdshjælpen av stor betydning.

Efter mit forslag vil — foruten vanlige rekrutskoler — kun 3 à 4 bataljoner til enhver tid ligge inde til ordinær bataljonssamling utover høsten og vinteren, i skift. Ved denne ordning blir det de færreste, som berøves arbejdslivet, og dog faar alle gennemgaa sine aarlige ordinære øvelser.

Efter flertallets forslag vil — foruten vanlige rekrutskoler og regimentssamlinger — ialt 42 bataljoner (ca. 42 000 mand) indkaldes til ekstra 30 à 45 dage som nøitralitetsvern.

Efter departementets forslag vil — foruten rekrutskoler (60 dage) og vanlige regimentssamlinger — de yngste, nemlig ca. 7 000 mand av aarsklassen 1917, tages bort til tjeneste som nøitralitetsvern. Og dette sidste betegner dog en mindre ulempe for arbejdslivet end flertallets forslag.

Komiteens medlem Gausdal anser den vakttjeneste, som disse mandskaper skal utføre, i det hele og store for upaakrævet og til liten eller ingen nytte for bevarelsen av landets nøitralitet, hvorfor han henstiller til administrationen betydelig at indskrænke eller ganske ophæve denne vakttjeneste, hvorved al forandring i de almindelige vaabenøvelser vil være upaakrævet. Han kan derfor ikke stemme hverken for propositionen eller noget andet forslag, som medfører økede utgifter eller øket tjenestepligt for mandskaperne.

I henhold til foranstaaende indstiller komiteen til Stortinget at fatte saadan

beslutning:

Stortinget samtykker i:

1. At feltopsatte avdelinger i de 5 sydlige divisioner efter ca. 15de mai 1917 turvis indkaldes ekstraordinært til bestridelse av den nødvendige nøitralitetsvaktstjeneste.
2. De hermed forbundne utgifter utredes av de til nøitralitetsvernet bevilgede midler.

Kristiania i militærkomiteen den 29de januar 1917.

Ivar Aavatsmark,
formand og ordfører.

Sem Sæland,
sekretær.